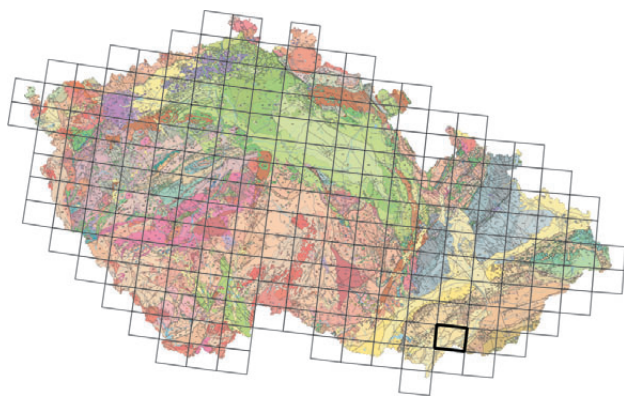

PŘÍRODNÍ PARK STRÁŽNICKÉ POMORAVÍ – OSYPANÉ BŘEHY: ZKRÁCENÍ TOKU MORAVY**The Natural Park Strážnické Pomoraví – Osypané břehy: the shortening of the river course**PAVEL HAVLÍČEK¹ – ZDENĚK KUČERA² – MICHAL VACHEK³¹ Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1² Krajský úřad Jihomoravského kraje, detašované pracoviště, Štefánikova 28, 695 01 Hodonín³ Ministerstvo zemědělství – Pozemkový úřad Hodonín, Koupelní 19, 695 01 Hodonín

(34-22 Hodonín)

Key words: Holocene, fluvial sediments, meandering, floods, River Morava

Abstract: A significant change of the meander pattern of the Morava River took place during the 2006 floods. The narrow neck at Osypané břehy was cut-off. The shortening of the river course is shown in Fig. 3 (original situation in 2005) and Fig. 4 (after the flood in 2006).

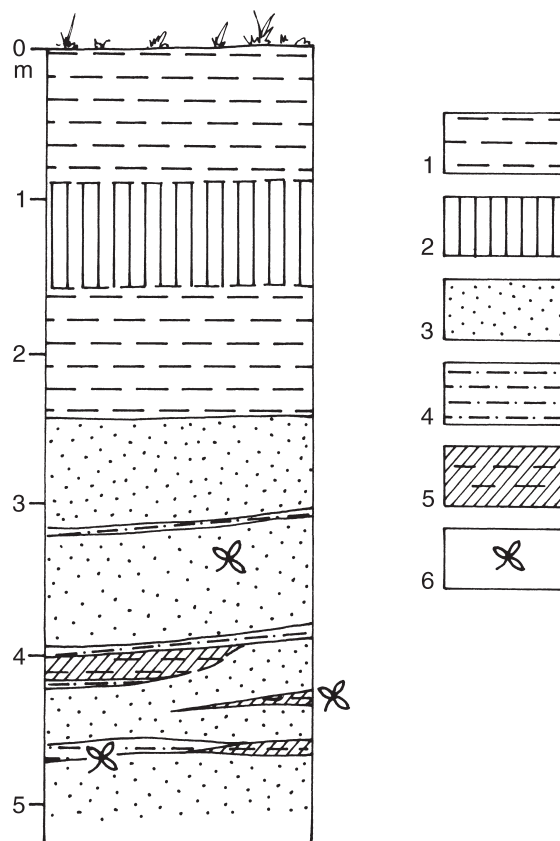
Při povodních na jaře 2006 došlo v nivě Moravy u Bzenec-Přivozu k rozsáhlým změnám. Poslední částí údolní nivy s přirozeným vývojem meandrů řeky Moravy je území Přírodního parku Strážnické Pomoraví mezi železniční stanicí Bzenec-Přivoz, Strážnicí a Rohatcem. Nejlépe jsou vyvinuty rozsáhlé meandry Moravy, které pro svou výjimečnost jsou pod ochranou Přírodní památky „Osypané břehy“.

Po stránce geologické náleží celé zájmové území k moravské části vídeňské pánve. Sedimentární výplň tvoří neogenní jílovce, prachovce a pískovce ve stratigrafickém rozpětí spodní miocén až panon.

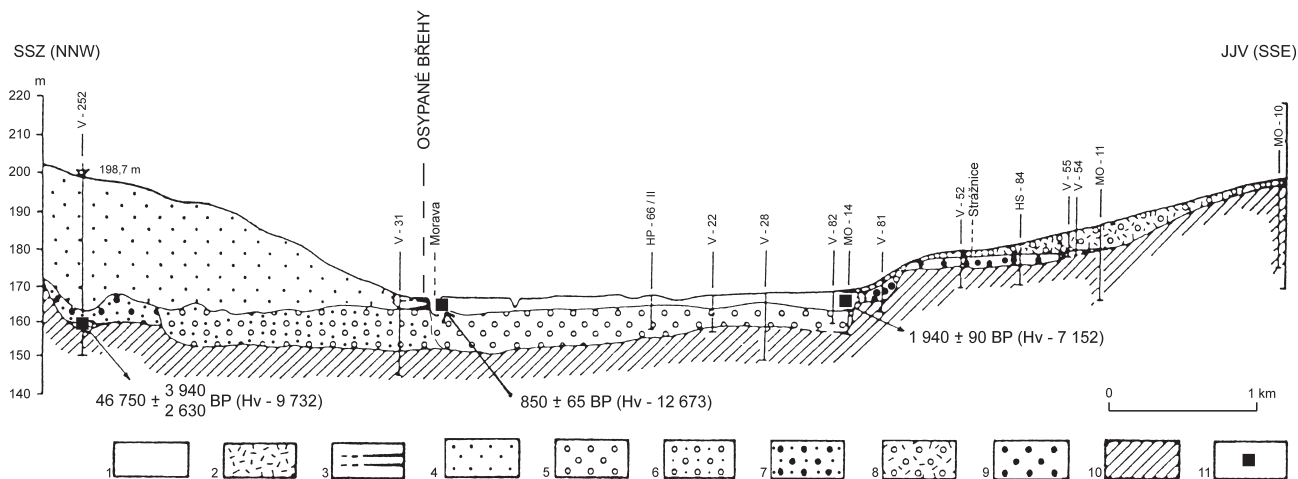
Kvarténními sedimenty jsou na pravém břehu svrchnopleistocenní naváté písky tzv. Moravské Sahary (Dúbravy), překrývající starší kvarténní fluvialní a neogenní marinní sedimenty. Jsou to žlutohnědé jemně až hrubě zrnité naváté písky, tvořící často výrazné duny. Převládá křemen (80–90 %) nad rohovci. Křemen je převážně v podobě oválených průhledných zrn, místy ale i s matným povrchem. Zrnitostní rozbor doložil medián 0,281–0,294 a zrnitostní křivka se blíží dokonalé symetrii. Asociace průhledných těžkých minerálů je charakterizována převahou granátu a amfibolu nad staurolitem, zirkonem a rutilem. K ukládání eolických sedimentů nedocházelo nepřetržitě, ale s různě dlouhými hiáty. Na lokalitě Osypané břehy je v nárazovém

břehu Moravy vyvinuta uvnitř navátých písků iniciální subfosilní půda. L. Smolíková na základě mikromorfologického výzkumu došla k závěru, že se zde jedná o slabě vyvinutý ranker (regozem) se surovým až moderovým humusem, tj. odpovídá protorankeru. Jde o půdu stojící na počátku vývojové katény vázané na sypký silikátový substrát (navátý písek). Doba tvorby této půdy je poměrně krátká (HAVLÍČEK et al. 2007).

Údolní niva Moravy je vyplněna fluvialními písčitymi šterky překrytými nejmladšími, holocenními humózními povodňovými jíly a jílovitými písčitymi hlínami (obr. 1). Ojedinele jsou v nich vyvinuty iniciální subfosilní půdy často v paraautochtonní pozici s nálezy zuhelnatělých dřev. Radiokarbonová datování a pyloanalytické rozborů z okolí Strážnice dokládají jejich holocenní stáří (např. datování

Obr. 1. Osypané břehy. Geologický profil nivních sedimentů v dnes již odškrceném meandru. 1 – šedo hnědé písčité povodňové hlíny; 2 – šedo hnědé slabě humózní a písčité hlíny – náznak iniciální subfosilní půdy; 3 – světle hnědé rezavě šmouhované fluvialní písky, místy s náznakem šikmého zvrstvení; 4 – světle hnědé středně zrnité fluvialní písky; 5 – šedo hnědé, místy rezavě hnědě šmouhované, středně zrnité fluvialní písky s příměsí organického materiálu; 6 – uhlíky, zuhelnatělé části dřev.

Obr. 2. Geologický řez nivou Moravy mezi Bzencem-Přivozem a Strážnicí. 1 – povodňové hlíny; 2 – svahové písčité hlíny; 3 – subfosilní půdy; 4 – naváté písky; 5 – fluvialní písčité štěrky (holocén až svrchní pleistocén); 6 – fluvialní písčité štěrky (svrchní pleistocén); 7 – fluvialní písčité štěrky (svrchní pleistocén); 8 – hrubozrnné písčité štěrky výplavových kuželů, místy intenzivně mrazově prověřené; 9 – zahliněné fluvialní písčité štěrky (střední pleistocén – dvě výškové úrovně); 10 – neogenní písky a jíly; 11 – vzorky na radiokarbonové datování s laboratorními čísly (Hv = Hannover).

Obr. 3. Letecký snímek stavu Osypaných břehů v roce 2005. Foto Z. Kučera.

1940 ± 90 let BP, Hv-7152 u Strážnice, 850 ± 65 let BP, Hv-12673, u Bzence-Přivozu, Veselí nad Moravou více než 4000 let BP, paleomagnetické měření; obr. 2).

Při jarní povodni v roce 2006 došlo k významné změně v průběhu meandrů Moravy v oblasti PP Osypané břehy. Úzká šíje meandru byla protřena a řeka si zkrátila tok. Odstavený meandr je zaplněn vodou a postupně bude zarůstat, jestli ovšem nedojde při další povodni k opětovnému propojení. Letecké snímky Osypaných břehů, pořízené 26. 7. 2005 a 27. 9. 2006 fotoaparátem Canon EOS 350D digital, zachytily situace z roku 2005 (obr. 3) a 2006 (obr. 4) po povodních.

Literatura

- BŘÍZOVÁ, E. – HAVLÍČEK, P. (2002): Geologie Přírodního parku Strážnické Pomoraví. – MS Čes. geol. služba, Praha.
- HAVLÍČEK, P. et al., red. (2007): Základní geologická mapa České republiky 1 : 25 000 s Vysvětlivkami, 34-224 Strážnice a 34-242 Mlýnský. – Čes. geol. služba, Praha.

Obr. 4. Letecký snímek stavu Osypaných břehů po jarní povodni v roce 2006. Foto Z. Kučera.